

LAGRÅDET

Utdrag ur protokoll vid sammanträde 2011-06-14

Närvarande: F.d. justitierådet Inger Nyström, f.d. regeringsrådet Lars Wennerström och justitierådet Eskil Nord.

Godkännande av järnvägsfordon och ansvar för underhåll

Enligt en lagrådsremiss den 31 maj 2011 (Näringsdepartementet) har regeringen beslutat att inhämta Lagrådets yttrande över förslag till lag om ändring i järnvägslagen (2004:519).

Förslaget har inför Lagrådet föredragits av kanslirådet Anna Förander.

Förslaget föranleder följande yttrande av Lagrådet:

I lagrådsremissen föreslås de lagändringar som anses krävas för att genomföra Europaparlamentets och rådets direktiv 2008/57/EG om driftskompatibiliteten hos järnvägssystemet inom gemenskapen och direktiv 2008/110/EG om ändring av järnvägssäkerhetsdirektivet.

2 kap. 24 §

I paragrafen föreslås i punkten 9 ett bemyndigande som ger regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer rätt att meddela föreskrifter om märkning av järnvägsfordon samt om undantag från kravet på märkning. Det kan dock ifrågasättas om ett generellt bemyndigande om föreskriftsrätt vad gäller märkning av järnvägsfordon är erforderligt då de föreskrifter som kan förutses i detta avseende torde utgöra verkställighetsföreskrifter. Bemyndigandet i den del som avser själva märkningen framstår därför som överflödigt och bör kunna utgå (jfr prop. 2006/07:45 s. 205 och s.112).

8 kap. 8 och 8 a §§

Enligt 8 kap. 8 § första stycket i dess nuvarande lydelse ska tillsynsmyndigheten föra och ge offentlighet åt register över järnvägsinfrastruktur och järnvägsfordon. Enligt andra stycket ska den som bedriver verksamhet som omfattas av lagen lämna de uppgifter som behövs för sådana register och anmäla förändringar i verksamheten m.m.

Nu föreslås att bestämmelserna om fordonsregistret flyttas över till en ny paragraf, 8 a §.

I denna nya paragraf återfinns dock inte bestämmelsen att tillsynsmyndigheten ska ge offentlighet åt fordonsregistret. Däremot har bestämmelsen om uppgiftslämnande m.m. överförs ordagrant i andra stycket.

Det har vid föredragningen upplysts att den nuvarande skrivningen "ge offentlighet åt" ansetts innebära mer långtgående skyldigheter att

tillgängliggöra registret än vad som följer av offentlighetsprincipen. Myndigheten har med anledning av bestämmelsen gjort registret sökbart via hemsidan. Denna mer långtgående skyldighet att ge offentlighet åt/tillgängliggöra registret föreslås nu bli borttagen och ersatt av de skyldigheter som följer av offentlighetsprincipen.

I tredje stycket anges att tillsynsmyndigheten ska lämna uppgifter ur registret på begäran av vissa angivna myndigheter. En sådan skyldighet råder således när uppgifter begärs av Statens haverikommission eller en järnvägssäkerhetsmyndighet m.fl. i ett annat land inom EES eller i Schweiz. En sådan skyldighet anges också skola gälla när det gäller "legitima förfrågningar" från regleringsorgan, infrastrukturförvaltare m.fl. och från personer som förekommer i registret.

Bestämmelsen genomför en artikel i direktiv 2008/57/EG och avsikten är att offentlighetsprincipen ska gälla. Alla har därmed rätt att få del av uppgifter som inte omfattas av sekretess. Bestämmelsen i tredje stycket sägs därför vara en sekretessbrytande bestämmelse av innebörd att de som anges i bestämmelsen har rätt att få del av uppgifter som är sekretessbelagda.

Den sekretess det kan bli fråga om är den som avser att ge skydd åt enskilda personliga förhållanden eller affärsförhållanden (avsnitt 7.2). Som bestämmelsen är utformad ger den dock inte intryck av att vara sekretessbrytande. Snarare leder den tanken, vid en jämförelse med 8 §, till att endast vissa i bestämmelsen angivna organ och personer har rätt att få del av uppgifter ur registret. Vidare anges att vissa av dessa angivna berättigade organ först måste presentera en "legitim förfrågan" innan tillsynsmyndigheten (Transportstyrelsen) kan lämna ut begärda uppgifter.

Enligt Lagrådets mening kan en sådan ordning inte utan vidare förenas med den avsikt som anges i författningskommentaren, nämligen att registret ska omfattas av offentlighetsprincipen. En naturligare ordning synes i stället vara att de bedömningar m.m. som tillsynsmyndigheten ska göra när den får in en begäran om utfående av uppgifter får utföras på vanligt sätt, dvs. i enlighet med bestämmelserna i offentlighets- och sekretesslagen, utan att det särskilt anges att det måste vara fråga om en legitim förfrågan från vissa angivna organ m.fl.

I de fall att en sekretessbrytande bestämmelse dock bedöms vara erforderlig mot bakgrund av direktivbestämmelsen förordar Lagrådet att lokutionen "utan hinder av sekretess" används och att tredje stycket i det fortsatta lagstiftningsarbetet även i övrigt omarbetas så att dess samband och avsedda förenlighet med offentlighetsprincipen och offentlighets- och sekretesslagen tydligt framgår. Särskilt finns då anledning att belysa innebörden av begreppet "legitima förfrågningar".

11 kap.

Omprövning av beslut regleras i 27 § förvaltningslagen. Om en myndighet finner att ett beslut av någon anledning är uppenbart oriktigt ska myndigheten ändra beslutet om det kan ske snabbt och enkelt och utan nackdel för den enskilde.

Direktivets bestämmelser om överprövning omgärdas inte av samma begränsningar. Det får därför anses befogat att införa en specialbestämmelse i järnvägslagen om omprövning. Samtidigt kan samma myndighetsbeslut enligt gällande lag överklagas till förvaltningsdomstol.

11 kap. består av endast två paragrafer. I samband med att i kapitlet föreslås införda två nya paragrafer, den om omprövning och ytterligare en om överklagande av vissa beslut fattade av ett ackrediterat organ, har kapitlet även givits en ny rubrik, Omprövning och överklagande.

Lagrådet, som inte har något att invända mot de föreslagna bestämmelsernas utformning, vill ändå, för att ge kapitlet en klarare uppbyggnad, föreslå

- att rubriken blir den föreslagna, Omprövning och överklagande,
- att den föreslagna 1 a § blir 1 §,
- att den nuvarande 1 § blir 2 §,
- att den föreslagna 1 b § blir 3 §, samt
- att den nuvarande 2 § blir 4 §.

De föreslagna rubrikerna inom kapitlet kan därmed utgå.

Övergångsbestämmelserna

Ändringarna i järnvägslagen föreslås träda i kraft den 1 december 2011. Med avseende på den övergångsproblematik som kan uppkomma i anledning av ikraftträdandet innehåller övergångsbestämmelserna endast en punkt som tar sikte på vid vilken tidpunkt järnvägsfordon som vid lagens ikraftträdande redan är tagna i bruk senast ska ha tilldelats en underhållsansvarig. Däremot redovisas inte närmare vad som ska gälla t.ex. med avseende på sådana delsystem som godkänts enligt äldre föreskrifter eller vilka bestämmelser som ska gälla för pågående mål och ärenden enligt järnvägslagen där handläggningen skulle kunna påverkas av att berörda bestämmelser nu ändras. Med hänsyn till det anförda kan det därför finnas anledning att i det fortsatta lagstiftningsarbetet närmare belysa

olika övergångsfrågor och i förekommande fall även att komplettera övergångsbestämmelserna i lagförslaget.